

Maciej Dubois

Prawa człowieka

Palestra 35/3-4(399-400), 81-82

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prawa człowieka

Adwokatura była, jest i musi pozostać jako jedna z podstawowych funkcji politycznych chroniących prawa człowieka. W chwili obecnej sprawa ta nabiera nowego znaczenia i może mieć nowy sens. W Rzeczypospolitej Polskiej budujemy system państwa prawa. Adwokatura ze swoją specyfiką - jako łącznik między strukturami państwa a obywatelem musi w budowie państwa prawa odgrywać znaczącą rolę. Nie można więc zredukować naszego zawodu do pojęcia tzw. działalności gospodarczej i do obsługi podmiotów gospodarczych - taka redukcja jest demonstracją pogardy do elementarnych praw i wolności obywatelskich.

Adwokatura siłą swoją czerpie ze stawania w obronie godności jednostki ludzkiej - obywatela. Adwokaci to przede wszystkim obrońcy swoich klientów przed władzą i administracją państwową. Jakikolwiek więc lansowanie tzw. wykonywania zawodu w tzw. stosunku pracy jest sprzeczne z istotą tego zawodu. Mamy ważne zadanie na odcinku praw człowieka - w utrzymaniu równowagi między stosowaniem prawa przez państwo a wolnościami obywatelskimi.

Każdy człowiek winien zawsze móc znaleźć niezależnego adwokata do obrony swych praw. Tę misję, tę niezbędność adwokata i samorządu adwokackiego powinny zaakceptować władze w imię najwyższego dobra całego społeczeństwa. Stawianie w jednym szeregu zagadnień gospodarczych z zagadnieniami praw i wolności obywatelskich, godności człowieka, wymiaru sprawiedliwości - to wielkie prawne i etyczne nieporozumienie.

Likwidacja niezależnej, samorządnej adwokatury - istniejącej, żywej i skutecznie przez lata spełniającej swoje zadania

- to naruszenie podstawowych praw i wolności obywatelskich.

Projekt Komitetu Helsińskiego i Komisji Senackiej przewiduje jako część pierwszej Konstytucji RP Kartę Praw i Wolności Obywatelskich. Pierwszy raz w naszych dziejach wkraczamy w sposób pełny w nowoczesną strukturę prawną dotyczącą praw człowieka. Pierwszy ustęp tej Karty mówi o tym, iż godność człowieka jest źródłem wszelkich praw i wolności - adwokatura jest ze swej istoty powołana do wypełniania zadań wynikających z tego zapisu.

Jak zestawień projekt 16 postów dotyczący adwokatury z projektem nowej Konstytucji RP?

Nie można również zapomnieć, iż RP wkroczy wreszcie formalnie do rodziny państw europejskich jako członek Rady Europy. Tym samym ratyfikuje konwencje dotyczące szeroko pojętych praw człowieka, łącznie z prawem skargi obywateli do Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Ta niezawisła, samorządna adwokatura będzie musiała wypełnić zadanie wynikające z tych prawnych faktów - tak jak w całej Europie.

Należy w końcu stwierdzić, że projekt 16 postów świadczy o absolutnym nieliczeniu się z całą generalnie pojmowaną sferą praw człowieka, bo tak należy też traktować granice prawa karnego, prawa rodzinnego, cywilnego dotyczącego osób fizycznych itd.

Nie wolno nigdy zapomnieć, że urzędnicy, politycy, a nawet sędziowie z natury rzeczy mają skłonność do uważania, że to oni najbardziej powołani są do tego, by znać się najlepiej i wiedzieć co czują obywatele... nawet jeśli się mylą. Toteż trudno im zaakceptować pośrednika między nimi a obywatelem, jakim jest adwokat. Lecz ta-

ka akceptacja musi istnieć, aby prawa człowieka były realizowane i aby demokracja była realna, żywa.

Podstawą naszej zawodowej etyki jest

obrona jednostki - a nie interesy, choćby dotyczyły one wielkich gospodarczych przedsięwzięć. I tak musi pozostać, aby adwokatura była adwokaturą.

opracował adv. Maciej Dubois

Omówienie struktur obsługi prawnej w Europie Zachodniej

Uzasadnienie projektu na stronie 5 zawiera stwierdzenie, że przyjęta w projekcie koncepcja „nowej adwokatury” pokrywa się rzekomo z zasadami obowiązującymi „w większości państw zachodnich”.

A jak ta sprawa przedstawia się naprawdę? Otóż w państwach zachodnich istnieje od lat pełny rozdział między zawodem „adwokata” a zawodami mającymi różne nazwy, a używając ogólnego określenia - spełniającymi czynności doradztwa prawniczego.

Przechodząc do konkretnych rozwiązań, należałoby wskazać na regulacje obowiązujące w tych krajach, które od lat spełniają na zachodzie rolę wiodącą. Zaczynając od Austrii należy przypomnieć, że kraj ten ma najstarszą ustawę o ustroju adwokatury, bo pochodzącą jeszcze z 1968 r. (Dz. U. Nr 96 z późniejszymi zmianami). Otóż 1 ust. 2 tej ustawy stawia następujące, bardzo rygorystyczne wymogi osobie, która ubiega się o wpis na listę adwokatów:

- a) obywatelstwo austriackie,
- b) zdolność do działań prawnych,
- c) ukończenie studiów prawniczych,
- d) odbycie aplikacji adwokackiej trwającej 6 lub 7 lat w zależności od posiadania tytułu doktora lub magistra,
- e) pomyślnie złożony egzamin adwokacki.

Paragraf 6 tej ustawy zezwala na wpisanie na listę adwokatów bez egzaminu i aplikacji osób, które przez 5 lat pełniły funkcje sędziowskie.

Na terenie Austrii wykonują czynności

zawodowe typu prawniczego osoby zajmujące się doradczaniem w różnych przedsiębiorstwach, bankach itp., ale ci doradcy prawni (Rechtsberater) nie mają prawa do wpisu na listę adwokatów. Nie posiadają też uprawnień adwokackich i nie mają własnego samorządu. Dotyczy to także doradców w sprawach podatkowych (Steuerberater).

Podobnie przedstawia się sprawa we Francji. Zgodnie z wymogami ustawy z 31 grudnia 1971 r. oraz dekretu z 9 czerwca 1972 r. adwokatem może być obywatel francuski, który: posiada tytuł magistra lub doktora praw, jest nieskazitelny pod względem moralnym oraz zaliczył tzw. staż adwokacki (odpowiednik naszej aplikacji adwokackiej). Szkoleniem przyszłych adwokatów zajmuje się specjalnie w tym celu powołana rada administracyjna ośrodków szkoleniowych adwokatury. Składa się ona z: adwokatów, sędziów i przedstawicieli uniwersytetu. Staż trwa trzy lata i może być przedłużony do lat czterech czy pięciu. Na listę adwokatów mogą być wpisani: stażyści, którzy otrzymali zaświadczenie o odbyciu stażu (art. 43), oraz te osoby, które korzystają z ustawowego zwolnienia do odbywania stażu, a do nich zalicza się: sędziów, prokuratorów, docentów i profesorów (art. 44).

Poza adwokatami istnieje we Francji zawód doradców prawnych (Juriste d'entreprise), którzy oczywiście nie należą do izby adwokackiej i nie posiadają takich jak adwokaci uprawnień adwokackich. Świadczą oni takie usługi jak: doradztwo prawne